

RECENZE/REVIEWS

Received: 7 September 2009 Accepted: 23 October 2009

Published online: 15 December 2009

Available on WWW: www.defenceandstrategy.eu

DOI: doi:10.3849/1802-7199.09.2009.02.099-100

*Tomáš ŠMÍD****PELTON, Robert Young. Oprávnění zabíjet. Kontraktoři ve válce s terorizmem. Praha: Mladá fronta 2008. 392 s. ISBN 978-80-204-1907-1.**

Nakladatelství Mladá fronta vydalo v minulém roce knihu kanadského rodáka, novináře a dobrodruha Roberta Younga Peltona s názvem *Oprávnění zabíjet* a podtitulem *Kontraktoři ve válce s terorizmem*. V českém prostředí jde stále o nepříliš reflektovanou problematiku, tudíž lze takovýto vydavatelský počín pouze uvítat. Privatizace bezpečnosti je nyní velmi žhavým tématem, ačkoliv privatizační tendence ve vojenství a výzvy státního monopolu na násilí jsou jevem prastarým, bezpečně známým již ve starověku. V posledních dvaceti letech došlo totiž na tomto poli k dramatickým proměnám a z poněkud tajemného světa dobrodruhů, hochštaplerů a desperátů se stalo nové ekonomické odvětví s logickými dopady na politiku, vojenství a hospodářství.

Samotný Peltonův text se nese v duchu klasické novinářské dokumentaristické knihy, což znamená, že autor nepracuje s žádnou literaturou, text není opatřen vědeckým aparátem a má poněkud rozvolněnou strukturu. Toto tvrzení ovšem není kritikou, pouze neutrálním konstatováním, a nijak to nesnižuje hodnotu Peltonovy práce. Ta je skutečně příkladem těch lepších přístupů k žurnalistice a dokumentaristice. Pelton je velmi poctivý a kritický k tématu a přes všechny osobní vklady, včetně nasazování vlastního života v nebezpečných geografických oblastech, si drží od tématu správný odstup. Velmi cenné na Peltonově práci je to, že nepodleh ani jednomu ze svodů, kterým zcela jistě při své práci musel čelit. Za prvé odolal tendencím zkoumaný jev obdivovat a adorovat, za druhé nepodleh ani pokušení tento z etického hlediska mimořádně složitý fenomén odsoudit.

V tomto ohledu Peltonovi bezesporu pomohl hlavně fakt, že problém zkoumal přímo v terénu, a byl tudíž očitým svědkem složitostí, které s sebou privatizace bezpečnosti a pracovní nasazení v rámci různých jejích podob nese. A troufám si tvrdit, ač autora osobně vůbec neznám, že mu nechybí potřebná míra pokory, které se zoufale nedostává různým kritikům privatizace ozbrojených aktivit a vojenství na straně jedné a bezmezným jejím apologetům na straně druhé. Ať již přemíra kritičnosti a pohoršení, či naopak fascinace a adorace většinou pramení z toho, vyloučíme-li osobnostní předpoklady, že daní autoři v drtivé většině nemají právě Peltonovy přímé zkušenosti z terénu a mnozí dokonce nevyužijí ani možnosti výzkumu v prostoru nekonfliktních oblastí, kde jim žádné fyzické nebezpečí nehrozí.

Právě toto osobní nasazení a kritický, čímž myslím vyvážený, přístup k tematice jsou nejsilnějším Peltonovým přínosem pro poznání fenoménu privatizace bezpečnosti. Pelton se logicky soustředí především na problémy související s použitím privátních subjektů v konfliktních zónách při práci především armádního (vojenského) typu a při aktivitách typu policejního, kam spadá především ochrana osob a majetku. Ostatně samo toto vnitřní dělení a klasifikace privátních bezpečnostních firem je tématem *sui generis* a Pelton se jej dotýká spíše jen okrajově a mimochodem. Těžko mu to ovšem vytýkat, jeho práce tuto ambici nemá a zůstává především na akademických zabývajících se bezpečnostními studii, aby si s tímto tématem poradili. Pelton neopomíná akademický rozměr problematiky a cituje především Petera Singera z Brookings Institute a Deborah Avant z University of California, San Diego. Na druhou stranu právě

* E-mail: tsmid@centrum.cz

akademikům chybí přímé zkušenosti z terénu, což jim ovšem nebrání v zásadních postojích k problematice. Např. Peter Singer je uváděn jako velký kritik privatizace bezpečnosti (já osobně to nevidím v jeho případě tak vyhraněně, jeho kritiku považuji za přiměřenou) a jeden ze zaměstnanců proslulé firmy Blackwater (nyní Xe) tvrdí, že Singer byl několikrát zván k návštěvě Iráku, aby mohl konfrontovat své dosavadní poznatky se zkušeností z oblasti, a vždy odmítl. Zakládá-li se toto tvrzení na pravdě, je nutné vyjádřit politování nad tím, že Singer tuto výzvu nepřijal.

Peltonovu knihu lze jen doporučit, není sice dílem nikterak převratným, které by poznání v dané tematice zásadně posunulo, ale značí poctivý, čtivý a vyvážený pohled na kontroverzní problém dneška, který čtenáře donutí skutečně přemýšlet a ujasnit si, že vše má svůj rub a líc. To znamená, že nemusí mít pravdu vášniví podporovatelé všeho, co vzešlo z dílny anglosaských intervencionistů (v posledních letech hlavně amerických neokonzervativců), jejichž cílům privatizace bezpečnosti a využívání soukromých poskytovatelů ozbrojených služeb nyní vyhovuje, ale že daleko od pravdy mohou být i různí pacifisté, profesionální antiamerikanisté nebo (pseudo)humanisté.

Pelton se omezuje pouze na aktivity amerických a britských společností v konfliktech v Afghánistánu a Iráku a dotýká se ještě bukolických let, kdy se klasický „studenoválečnický žoldák“ typu Boba Denarda či Mika Hoareho přeměňoval v novodobého „kontraktora“ – aktivit pionýrských firem Executive Outcomes a Sandline Int. Zcela opomíjí rozměr privatizace bezpečnosti v rámci postsovětského prostoru, který dal světu nejen celou řadu zaměstnanců, ale i přímo soukromých firem. Stejně tak zůstává stranou jeho pozornosti Čína a Izrael a z hlediska aktivit jemu známých angloamerických (či jihoafrických) firem Pelton nezpracoval jejich aktivity na Balkáně, na Kavkaze, v Jižní Americe a v dalších oblastech. To samozřejmě nemůže být (a ani není) výtkou Robertu Peltonovi, který by se musel „rozdvojit“, aby takovou porci práce zvládl, ale jde spíše o upozornění, že problematika je daleko bohatší, než naznačuje Peltonova kniha.

Je třeba též vyzdvihnout přílohu Pavla Černého Irák očima českých kontraktorů, která českému čtenáři přináší nejen osvěžení četby, ale i krátký náhled na českou účast v globálním bezpečnostním byznysu.

Závěrem bych ovšem vyzval ty, kteří knihu dosud nečetli a ovládají dostatečně anglický jazyk, aby si ji pořídili v originále. Ty, kteří anglicky neumí, musím upozornit, že nakladatelství Mladá fronta odvedlo špatnou redakční práci. Kniha je nekvalitně přeložena. Do jisté míry to může být dáno tím, že překladatelkou byla žena, což zvyšuje pravděpodobnost faktu, že se tolik neorientuje v odborných termínech z této oblasti. Od toho ale existuje odborný korektor. Překlad ovšem obsahuje i chyby v zeměpisných názvech, špatný větný slovosled a celkově vzbuzuje dojem, že se jedná o práci buď odbytou, nebo dělanou ve spěchu, a tudíž nezbývá než s povzdechem vzpomenout na přísloví *práce kvapná, málo platná*. Jazyková, stylistická a terminologická úroveň českého vydání je takřka na reklamaci, podobně jako kdysi první vydání Zakariovy *Budoucnosti svobody*, kdy nakladatelství Academia muselo knihu dokonce stáhnout z prodeje.

*Josef SMOLÍK**

ŠMÍD, Tomáš. Organizovaný zločin v Ruské federaci. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity 2009. 236 s. ISBN 978-80-210-4846-1.

Kniha Tomáše Šmída „Organizovaný zločin v Ruské federaci“ nabízí zajímavý pohled na dosud v českém prostředí nepracovaný fenomén postsovětského organizovaného zločinu (dále jen OZ). Ačkoli je popsán OZ působící převážně v Ruské federaci (dále jen RF), je dobré si uvědomit, že jde o tzv. novou globální bezpečnostní hrozbu.

Kniha je kromě úvodu a závěru členěna do tří obsáhlých kapitol. OZ v RF je představen na pozadí politického systému přibližně od roku 1917 až do současnosti, i když, jak se zmiňuje autor na s. 63 textu, nalézt historické kořeny prvních organizovaných kriminálních skupin lze již na přelomu 15. a 16. století.

OZ v RF je autorem sledován na základě „objektivních historických, sociálně-ekonomických i geografických příčin“ (s. 7). Tomáš Šmíd rovněž předkládá výzkumné otázky, které se snaží zodpovědět, resp. přiblížit čtenáři. Klíčovým problémem je zvláště to, zda lze skupiny OZ působící v RF považovat za mafie (s vlivem na politickou a hospodářskou oblast). Poté je řešena i otázka, zda existuje centrálně řízená ruská mafie či mafiánské struktury v RF, nebo se spíše jedná o heterogenní zločinecké skupiny.

V první, tj. teoreticko-metodologické kapitole se Šmíd opírá o zahraniční (například J. Finckenauera, S. Voronina, Ph. Williamse, K. von Lampeho, P. Arlacchiho) i domácí autory (M. Němce, Z. Šámala, M. Nožinu), aby popsal možnosti výzkumu této velice specifické oblasti sociálněvědního bádání. V diskusi ohledně interdisciplinárního přístupu je text zaměřen i na poznatky jiných disciplín, především ekonomie a psychologie. Především poznatky psychologie jsou dle mého názoru pouze naznačeny (v případě tzv. pětifaktorového modelu základních rysů osobnosti, Big Five) a stály by jistě za bližší představení a uvedení některých psychologických výzkumů této oblasti, resp. i dalších možných metod výzkumu jak jedinců, tak i malých sociálních skupin (tj. organizovaných kriminálních skupin, dále jen OKS).

Teoretická kapitola dále popisuje užití některých modelů zahraničních autorů, které lze více či méně aplikovat na výzkum ruského OZ. Šmíd dále vymezuje jednotlivé termíny, které jsou v knize dále užívány (organizovaný zločin, organizovaná kriminální skupina, mafie atp.). Autor si je dobře vědom skutečnosti, že OZ je velice dynamický fenomén, který lze jen obtížně zkoumat, definovat a není těžké jednoduché ověřovat jednotlivé poznatky. Přesto po citacích mnoha definic OZ vybírá definici Finckenauera a Hagana, která se věnuje jednotlivým úrovním zkoumaného fenoménu. V následující pasáži jsou popsány jednotlivé typologie OZ (dle geografického vymezení, dle pronikání OZ do společenských struktur, dle organizace jednotlivých OKS a vztahy mezi jednotlivými OKS). Celkově lze tuto kapitolu hodnotit jako obsáhlé uvedení do problematiky OZ, metodologických a terminologických úskalí a jednotlivých přístupů k fenoménu OZ.

Druhá kapitola knihy s názvem „Aktéři (post)sovětského OZ a jejich kořeny“ je nejen čtivější, ale i zajímavější pro nezasvěceného čtenáře, stejně jako pro odborníky v oblasti bezpečnostních studií. Šmíd srozumitelnou formou představuje celý „příběh“ vzniku OZ od 20. a 30. let 20. století. Uvádí jednotlivé slangové výrazy, které jsou základem tzv. fenji (zlodějského slangu), ale i okolnosti vzniku OZ a jeho proměn v období celého 20. století. Rovněž ukazuje mediálně nosný termín tzv. vorů v zákoně, včetně samotné historie termínu a souvisejících okolností vzniku této „kasty“ na základě členění v restaneckých koloniích na ostrově Sachalin.

* E-mail: 42956@mail.muni.cz

Dále jsou prezentovány základní pojmy jako prestupnyj mir nebo také ugolovnoj mir pro svět zločinců, schodka (sněm hlavních autorit OZ), rozborka (soud v prostředí OZ), obščak (společný finanční obnos na podporu vězňených vorů v zákoně) ad.

Pro bližší představu základních zákonů tzv. vorovského světa je předložen i tzv. vorovský kodex, který poměrně přísně určoval role, hodnoty, motivy a funkce ve vorovském světě OZ.

Tento vorovský kodex je z hlediska dalšího výkladu stěžejní, protože především v důsledku (ne)dodržování těchto „pravidel hry“ se často štěpí jednotlivé OKS na vorovské a banditské. Právě vzhledem k dodržování vorovského kodexu vypukla v ruském OZ i největší roztržka (v letech 1949–1952), která byla zapříčiněna otázkou, zda spolupracovat s mocenskými orgány či nikoliv. Tuto „válku“ (sučnaja vojna) ukončila až amnestie po Stalinově úmrtí v roce 1953. Jisté však je, že od té doby se „vorovský svět“ změnil, resp. je v něm možné se shledat s tradičním přístupem dle vorovského kodexu, ale i s přístupem banditským, který mimo jiné de facto devalvoval titul vor v zákoně. Šmíd k tomu trefně poznamenává, že „z titulu vor v zákoně se stala postupem času poněkud bezobsažná formulka, nebo respektive vor v zákoně dnes vykazuje dosti odlišné osobnostní charakteristiky, než tomu bylo předcházející desetiletí“ (s. 83). Další významnou devalvací tohoto označení je i skutečnost, že titul vor v zákoně se dá za finanční úplatu koupit, což je charakteristické pro tzv. nové vory pocházející z Kavkazu. Stejně tak se text věnuje i odlišnostem mezi krily slavjanským a kavkazským, kde právě dochází k jednotlivým konfliktům o tzv. vorovské hodnoty (které se v mnoha případech projevují například ve slangu, rituálech, symbolech atp.).

Další výklad se zaměřuje na skupinu tzv. banditů, která se etablovala od 50. let 20. století, přičemž velké změny autor popisuje v 80. letech, kdy docházelo ke kooperaci mezi bandity, tzv. teneviky (stínovými podnikateli) a sovětskou a později ruskou nomenklaturou. Právě v těchto pasážích je uvedeno mnoho příkladů a kauz, které dokumentují nebezpečnost OZ, který v rostoucí míře zaměstnává policejní složky, orgány činné v trestním řízení, ale i ruskou veřejnost. Třebaže Šmíd explicitně neformuloval vztah mezi politickým režimem a OZ, z textu je patrné, že byla období, kdy byl svět zločinu postihován s větší či menší razancí. Rovněž na mnoha ukázkách jsou uvedeny příklady vztahů mezi médií, politickou, vojenskou, bezpečnostní a hospodářskou sférou a organizovaným zločinem.

Autor vidí dynamizující prvek OZ též ve společenských změnách na konci 80. let, kdy masivně začaly vznikat jednotlivé grupirovky, bratvy či brigady.

Třetí část knihy se věnuje právě jednotlivým strukturám a organizacím, které jsou buď vlivné, nebo o nich existuje dostatek poznatků. Popsán je OZ ruský, ale i ukrajinský, jihokavkazský a severokavkazský OZ působící na území RF.

Ruský OZ je popsán na základě geografického kritéria, jsou charakterizovány skupiny jak působící v Moskvě, tak i v St. Petěrburku a na Urale. Za významné OKS jsou autorem považovány Solncevskaja, Podolskaja, Balašichinskaja a další. Z hlediska těchto „zavedených firem“ je zajímavá i otázka tzv. kompromatů, což jsou kompromitující materiály vedené především Solncevskajou na policejní důstojníky, soudce, zaměstnance ministerstev vnitra i politiků (s. 123). V této části textu jsou uvedeny i vhodné příklady propojování OZ s některými politiky i představiteli zpravodajských služeb RF.

Jako organizace působící v St. Petěrburku jsou představeny tzv. Tambovskaja bratva, Kazanskoje chánství a další menší skupiny. K uralským skupinám OZ je přiřazena Uralamševskaja OKS, Centralnaja OKS, grupirovka Sinije či gang tzv. Afganců, který je tvořen veterány války v Afghanistanu. U všech zmiňovaných skupin je představena stručná historie, hlavní představitelé a kriminální aktivity, kterým se jednotlivé OKS věnují.

I na dalších příkladech je patrné, že je ruský OZ velice dynamickým fenoménem, který se v průběhu několika desítek let významně změnil. Od primitivních kriminálních aktivit typu nájemných vražd či racketeeringu se skupiny OZ přetrafovaly do „obchodních společností“, které se snaží svůj zisk legalizovat a působit jako legální firmy (často s celosvětovou působností). Šmíd upozorňuje právě na nebezpečnost gangsterských praktik ve světě obchodu, ale i politiky.

Jako odlišné od manažerských skupin OZ jsou uvedeny i OKS založené na tradičním neformálním rodinném systému, tj. čečenské, dagestánské a ingušské klany.

V závěru autor odpovídá na zvolené výzkumné otázky, vyjadřuje se k mafiánským strukturám, blíže popisuje jejich vliv a upozorňuje především na transnacionální rozměr ruských mafií (Solncevskoj, Tamborskou a Podolskoj), které „mají své zájmy v celé řadě států, jelikož participují na globálních zločineckých aktivitách a vstupují do mnoha ekonomik“ (s. 218). Dalším závěrem knihy je skutečnost, že centrálně řízená ruská mafie s jasně definovanou vertikálou a hierarchií neexistuje, ale jde spíše o jednotlivé, často soupeřící či ad hoc spolupracující skupiny OZ.

Z hlediska bezpečnosti je varující informace, že „většina vlivných OKS disponuje kvalitními experty v oblasti práva, ekonomie, bezpečnosti, z nich řada pochází z prostředí bývalé nomenklatury“ (s. 224). Z textu rovněž vyplývá, že ruské OKS spolupracují (často formou barterového obchodu) s dalšími transnacionálními kriminálními skupinami, s narkokartely, ale i s jakuzou či camorrou.

Celkově lze označit knihu T. Šmída jako velice přínosnou nejen pro odborníky, ale i pro širokou veřejnost. Text pracuje s relevantní literaturou a poznatky o OZ, je analytický, ale zároveň čtivý.

Monografie Organizovaný zločin v Ruské federaci je dle mého soudu zajímavým počinem rozšiřujícím poznatky (nejen) o současném ruském OZ, který si jistě najde čtenáře zejména v okruhu specialistů zabývajících se organizovaným zločinem, ale i u sociologů, kriminologů a právníků. Text je rovněž vhodný pro studenty bezpečnostních a strategických studií, sociologie či práv.

Received: 23 October 2009 Accepted: 23 October 2009

Published online: 15 December 2009

Available on WWW: www.defenceandstrategy.eu

DOI: doi:10.3849/1802-7199.09.2009.02.103-105

*Libor FRANK**

TŮMA, Miroslav, JANOŠEC, Josef, PROCHÁZKA, Josef. Obranná politika Československé a České republiky (1989–2008). Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum MO, 2009. 231 s. ISBN 978-80-72-78-522-3.

Prezentační a informační centrum Ministerstva obrany České republiky vydalo na podzim 2009 obsáhlou publikaci s názvem Obranná politika Československé a České republiky (1989–2008). Tato kniha od autorů Miroslava Tůmy, Josefa Janoše a Josefa Procházky je významným odborným počinem, neboť zaplňuje dosud existující bílé místo v rámci české odborné literatury zabývající se oblastí obrany a bezpečnosti, a rozhodně stojí za pozornost české bezpečnostní komunity.

Předložená práce představuje rozsáhlé kompendium informací a shrnuje v nebyvalé šíři vývoj obranné politiky, resortu obrany i ozbrojených sil naší země v měřítku dosud nepublikovaném.

Kromě úvodu, závěrů a příloh je publikace rozdělena do jedenácti kapitol. Autoři identifikují čtyři základní vývojové etapy procesu formulování obranné politiky a výstavby systému obrany státu od konce roku 1989 do roku 2008 a věnují jim zejména první čtyři kapitoly své práce (Demokratizace, Integrace, Reformy, Transformace).

Kapitola nazvaná Demokratizace je věnována období demokratizace armády po listopadu 1989 až do konce roku 1992. Přináší řadu veřejnosti ne zcela známých informací týkajících se dopadů změny režimu na fungování armády, personální situaci a politiku resortu, přijímání opatření

* E-mail: libor.frank@unob.cz

k depolitizaci a zavedení civilního řízení a demokratické kontroly armády. Čtenářsky atraktivní mohou být informace týkající se počtů, struktury a dislokace ozbrojených sil, stejně jako informace o průběhu odsunu sovětských vojsk z našeho území. Pozornost je věnována také procesu redislokace a reorganizace armády, redukci počtů, a to i v souvislosti s implementací přijaté Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě, přijetí obranné doktríny ČSFR a také velmi časově i organizačně náročnému procesu rozdělení federální armády v důsledku zániku československé federace a vzniku nástupnických národních států a jejich armád.

Kapitola Integrace je věnována především období od vzniku České republiky a AČR do vstupu do NATO. Zachycuje období hledání vhodného bezpečnostního ukotvení státu i následnou přípravu na vstup do Aliance v roce 1999. Čtenář má možnost se detailně seznámit se změnami uvnitř resortu i armády, s obsahem hlavních koncepčních dokumentů přijatých v tomto období nebo těsně po vstupu do NATO (Vojenská strategie ČR, Koncepce výstavby resortu obrany...aj.) a jejich dopady. Uváděné informace dokreslují velmi složitý vývoj obranné politiky státu i vnitroresortních představ o její podobě. Autoři nejen v této části textu zaujímají často i kritický postoj k vývoji uvnitř resortu obrany, ke způsobu jeho řízení a důsledkům přijatých opatření.

V části nazvané Reformy se autorský kolektiv zabývá především obdobím po roce 2000, které je odstartováno strategickou revizí obrany a ukončeno dosažením počátečních operačních schopností armády na konci roku 2006. Toto období je ve znamení zásadních kvalitativních změn, které jsou důsledkem strategických politických rozhodnutí s dlouhodobým dopadem. V kapitole je věnován prostor deskripci a hodnocení tzv. Tvrdíkovy reformy a modifikované Kostelkovy reformy, které znamenaly výrazný předěl ve vývoji resortu i armády. Výrazná personální redukce, celková reorganizace a redislokace týkající se i ústředních resortních orgánů, profesionalizace armády, definování dlouhodobých priorit rozvoje a úkolů armády, důsledky přijímání aktualizovaných strategických dokumentů (Vojenská strategie ČR, Dlouhodobá vize resortu MO aj.), to vše jsou oblasti, jimž je v textu věnován značný prostor.

Samostatná kapitola je věnována oblasti Personální a sociální politiky, která shrnuje vývoj od počátku 90. let až téměř do současnosti. Podrobně analyzuje a dokumentuje jednotlivé kroky resortu i jeho (často negativní) důsledky pro vojáky a civilní zaměstnance, zabývá se dopady reformem a zejména přechodem k plně profesionální armádě. Stranou zájmu autorů pochopitelně nezůstávají ani otázky spojené s přípravou a vzděláváním personálu a vývojovými trendy v této oblasti.

S tím souvisí i kapitola věnovaná obrannému výzkumu a vývoji. Velmi podrobně referuje o vývoji základny obranného výzkumu, hodnotí jeho potenciál a obsahuje rovněž detailní chronologický vývoj jednotlivých institucí zabývajících se obranným výzkumem, soupis hlavních výzkumných programů a rovněž se dotýká problematiky jejich financování.

Z hlediska obsahu i čtenářské atraktivity lze za velmi důležitou považovat kapitulu Mezinárodní vojenská spolupráce. Tato část publikace velmi názorně ilustruje dynamiku a hloubku integrace v této oblasti. Zahrnuje informace jak o uskutečněných mezinárodních programech vzdělávání personálu, výměně důstojníků, organizaci společných cvičení apod., tak zejména shrnuje zkušenosti ze zahraničních operací s účastí AČR a z budování a nasazení mezinárodních vojenských jednotek. Součástí kapitoly jsou podrobné údaje o nejdůležitějších zahraničních misích Armády České republiky a jejich chronologický přehled. Pozornost je věnována též specifické spolupráci v rámci vytváření mezinárodních jednotek sil rychlé reakce NATO a EU (NRF, EU BG), lze zde nalézt rovněž informace o spolupráci v rámci Visegrádské skupiny, programu Partnerství pro mír i na bilaterální mezistátní úrovni.

Koncepce, vytváření a prosazování obranné politiky státu musí vycházet z reálného zhodnocení jeho možností. Množství ekonomických, resp. finančních zdrojů alokovaných ve prospěch obrany je tedy jedním z rozhodujících limitů obranné politiky. Této oblasti proto autoři rovněž věnují značnou pozornost, podrobně dokumentují vývoj a ekonomickou náročnost resortu obrany, strukturu jeho výdajů a efektivitu vynakládaných finančních prostředků. To se týká především oblasti akviziční politiky a podpory zbrojních projektů domácího obranného průmyslu.

Na kapitolu věnovanou ekonomickému řízení tudíž logicky navazuje část věnovaná obrannému průmyslu, resp. jeho národní základně. Jde opět o tu část publikace, která může být atraktivní i pro čtenáře mimo okruh bezpečnostní komunity. Vrací se k hodnocení potenciálu a možností obranného průmyslu bývalého Československa (mj. např. uvádí na pravou míru mýty spojené s ukončením výroby tanků na našem území a možnostmi jejich exportu), jeho vývoji v 90. letech, hodnotí hlavní zbrojní projekty se zapojením domácího zbrojního průmyslu (např. L-159), zabývá se možnostmi exportu i podmínkami obchodu se zbraněmi a jeho kontrolou.

Poslední dvě krátké kapitoly jsou věnovány oblasti mobilizace (systém mobilizace, aktivní zálohy, činnost vojenských správních úřadů apod.) a problematice vztahu armády a ochrany životního prostředí.

Zpracovatelský tým složený ze zkušených a renomovaných autorů, spjatých s bývalým Ústavem strategických studií Univerzity obrany, odvedl velmi dobrou práci. Zvolil vhodnou strukturu i metodologický formát práce, při jejím zpracovávání využil nejen v široké míře dostupnou odbornou literaturu, ale ke zkvalitnění textu též zřetelně přispěla řada konzultací s externími odborníky na oblast bezpečnostní a obranné politiky. Text se opírá o bohaté osobní zkušenosti autorského kolektivu z jejich vlastní profesní kariéry v rámci resortu obrany.

Po stránce odborné je text velmi kvalitně zpracován, vhodně strukturován, opírá se o řadu informačních zdrojů, je čtivý a srozumitelný. Disponuje bohatými přílohami, rejstříky, adekvátním přehledem použité literatury.

Využití textu je velmi široké, ať už v každodenní praxi v rámci silových resortů, nebo jako studijního materiálu pro pedagogické aktivity na Univerzitě obrany i na civilních vysokých školách.
